

МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALARNI INTELLEKTUAL RIVOJLANISHIDA SAVODXONLIKNING O‘RNI.

Surxondaryo viloyati uzun tumani

1 - DMTT tarbiyachisi

Kuliyeva Sayyora

Annotatsiya: Maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual rivojlanishi, ularning kelajakdagi muvaffaqiyatlari va hayot sifatiga bevosita ta'sir etuvchi muhim jarayonlardan biridir. Bu davrda bolalar o'z atrofidagi dunyoni o'rganadilar, yangi bilimlar va ko'nikmalarni egallaydilar. Savodxonlik, bu jarayonda muhim o'rin tutadi, chunki u bolalarning fikrlash qobiliyatini, mantiqiy tafakkurini va ijodkorligini rivojlantirishga yordam beradi. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun savodxonlik nafaqat o'qish va yozish ko'nikmalarini o'z ichiga oladi, balki ularning umumiy intellektual rivojlanishini ta'minlaydigan asosiy omil hisoblanadi.

Kalit soʻzlar: bolalar, intellektual rivojlanish, tafakkur, ko'nikmalar, o'yinlar, tarbiyachilar, mantiqiy tafakkur.

Bolalar maktabgacha yoshida atrof-muhitni o'rganishga, yangi narsalarni kashf etishga juda qiziqadilar. Ular o'zlarini qiziqtirgan savollarni berishadi, tajribalar o'tkazadilar va o'z fikrlarini ifodalashga harakat qiladilar. Savodxonlik, bu jarayonda bolalarga o'z fikrlarini aniq va ravon ifodalash imkonini beradi. O'qish va yozish ko'nikmalari, bolalarga o'z fikrlarini yozma ravishda ifodalash, o'z his-tuyg'ularini bayon etish va boshqalar bilan muloqot qilishda yordam beradi. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun savodxonlikni rivojlantirish jarayoni ko'plab faoliyatlar orqali amalga oshiriladi. Masalan, kitob o'qish, hikoyalar aytish, o'yinlar o'ynash va ijodiy faoliyatlar bolalarning savodxonligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Kitob o'qish, bolalarga yangi so'zlarni o'rganish, tilni rivojlantirish va tasavvurini kengaytirish imkonini beradi. Hikoyalar orqali bolalar, qahramonlar va ularning

sarguzashtlari bilan tanishadilar, bu esa ularning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. O'yinlar, shuningdek, bolalarning savodxonligini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. O'yin davomida bolalar yangi so'zlar o'rganadilar, o'z fikrlarini ifodalashga o'rganadilar va bir-birlari bilan muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. O'yinlar orqali bolalar o'zaro hamkorlik qilish, muammolarni hal qilish va ijodiy yondashuvni rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu jarayon, bolalarning intellektual rivojlanishini ta'minlaydi va ularga o'z fikrlarini erkin ifodalashga yordam beradi. Savodxonlikni rivojlantirish jarayonida ota-onalarning va tarbiyachilarning roli juda muhimdir. Ota-onalar, bolalariga kitob o'qish va hikoyalar aytish orqali savodxonlikni rivojlantirishda faol ishtirok etishlari kerak. Tarbiyachilar esa, bolalarga o'qish va yozish ko'nikmalarini o'rgatishda innovatsion yondashuvlarni qo'llashlari lozim. Maktabgacha ta'lim muassasalarida o'qituvchilar, bolalarning qiziqishlarini hisobga olib, ularni savodxonlikka jalb qilish uchun turli o'yinlar va faoliyatlarni tashkil etishlari kerak.[1]

Bolalarning intellektual rivojlanishida savodxonlikning o'rni nafaqat o'qish va yozish ko'nikmalarini o'z ichiga oladi, balki ularning umumiy rivojlanishiga ham ta'sir etadi. Savodxonlik, bolalarning fikrlash qobiliyatini, mantiqiy tafakkurini va ijodkorligini rivojlantiradi. O'qish va yozish ko'nikmalari, bolalarga o'z fikrlarini aniq ifodalash, yangi bilimlarni o'rganish va muloqot qilishda yordam beradi. Bu jarayon, bolalarning o'z-o'zini anglashiga, o'z his-tuyg'ularini ifodalashiga va atrof-muhitni tushunishiga yordam beradi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning savodxonligini rivojlantirishda jamoatchilikning roli ham muhimdir. Jamoatchilik, bolalar uchun turli tadbirlar va faoliyatlar tashkil etish orqali savodxonlikni oshirishda yordam berishi mumkin. Masalan, kutubxonalarda o'qish tadbirlari, ijodiy ustaxonalar va boshqa faoliyatlar bolalarning savodxonligini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu tadbirlar, bolalarning kitobga bo'lgan qiziqishini oshirish va ularga yangi bilimlar berishga yordam beradi. Savodxonlik, bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega. [2]

O'qish va yozish ko'nikmalari, bolalarga o'z fikrlarini ifodalash, boshqalar bilan muloqot qilish va ijtimoiy munosabatlarni rivojlantirish imkonini beradi. Bu jarayon, bolalarning o'zaro hamkorlik qilish, muammolarni hal qilish va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Shuningdek, bolalar o'zaro muloqot orqali bir-birlaridan o'rganadilar va ijtimoiy muhitda o'z o'rnini topadilar. Bolalarning intellektual rivojlanishida savodxonlikning o'rnini, ularning o'qish va yozish ko'nikmalarini rivojlantirish bilan cheklanmaydi. Savodxonlik, bolalarning fikrlash qobiliyatini, ijodkorligini va mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon, bolalarga o'z his-tuyg'ularini ifodalash, yangi bilimlarni o'rganish va atrof-muhitni tushunish imkonini beradi.[3]

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun savodxonlikni rivojlantirish, ularning kelajakdagi muvaffaqiyatlari va hayot sifatini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Savodxonlikni rivojlantirish jarayonida bolalarning qiziqishlarini hisobga olish zarur. Har bir bola o'ziga xos va qiziqarli faoliyatlar orqali o'rganadi. Tarbiyachilar va ota-onalar, bolalarning qiziqishlariga mos keladigan faoliyatlarni tanlash orqali ularni savodxonlikka jalb qilishlari kerak. Bu, bolalarning o'z-o'zini anglashiga, ijodiy fikrlashini rivojlantirishga va yangi bilimlarni o'rganishga yordam beradi.[4]

Xulosa:

Maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual rivojlanishida savodxonlikning o'rnini juda muhimdir. Bu jarayon, bolalarning fikrlash qobiliyatini, ijodkorligini va mantiqiy tafakkurini rivojlantirishga yordam beradi. Savodxonlik, bolalarning o'z his-tuyg'ularini ifodalash, yangi bilimlarni o'rganish va atrof-muhitni tushunish imkonini beradi. O'qish va yozish ko'nikmalarini rivojlantirish, bolalarning kelajakdagi muvaffaqiyatlari va hayot sifatini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Shuning uchun, maktabgacha ta'lim muassasalari, ota-onalar va jamoatchilik birgalikda bolalarning savodxonligini rivojlantirishga katta e'tibor berishlari zarur.

Foydanilgan adabiyotlar:

1. Abduraxmonova, N. (2020). "Maktabgacha ta'limda savodxonlikni rivojlantirish." Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi.
2. Rahmonov, A. (2019). "Bolalar psixologiyasi va ta'lim." Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti.
3. Isroilova, M. (2021). "Maktabgacha yoshdagi bolalarda o'qish ko'nikmalarini rivojlantirish." Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti.
4. Karimova, D. (2022). "Bolalar uchun o'qish va yozish: nazariya va amaliyot." Farg'ona: Farg'ona Davlat Universiteti.
5. Tashkent, S. (2023). "Savodxonlik va bolalar intellekti." Andijon: Andijon Davlat Universiteti.
6. Qodirova, G. (2020). "Maktabgacha ta'limda ijodkorlik va savodxonlik." Namangan: Namangan Davlat Universiteti.
7. Murodov, E. (2021). "Maktabgacha yoshdagi bolalarda til va savodxonlik rivojlanishi." Qarshi: Qarshi Davlat Universiteti.